

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการใช้ภาษาในเพลงยอง

ด้านนันทลักษณ์

ในบทเพลงของมีเพลงที่มีลักษณะนันทลักษณ์คล้ายกับกลอนสุภาพมาก ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ตรงกับกลอนสุภาพอย่างแท้จริง แต่ได้มีการใช้สัมผัสในลักษณะคล้ายกับกลอนอยู่หลายบทเพลง ดังเช่น

นอกจากการแต่งกลอนสัมผัสตามอย่างกลอนสุภาพแล้ว ในบทเพลงของยังได้ใช้การสัมผัสแบบเล่นคำ เช่น

ไต่ข่อยป็นคุณละปุน	เหตุการณ์วันลุน อู่เป็นดีโมโหน้อ
ก็เมื่อคืนตื่นน้ำปิงเต็มฝั่ง	เดี๋ยวจะเล่าหือฟัง มันยังขำในโหน้อ
ไปแอ่วงาน ปะร้านเหล้าตอง	แวะใส่ให้สอง มันคล้องเนื่อคล้องไต้หน้อ
นั่งกินเหล้า อู่แม่กำจาดดี	มาอู่คิงเหม่ที่ อย่างบัวลอยเต็มหน้อ
เผื่ออู่คิง พอกถึงลงพั่ง	ละพอจะด้ายคักน้ำ โพพุดโถธรรมโมหน้อ
ก็หัวแม่กำ มันมาผัดกับแม่	มาตื่นตั้งหาแห ปอปักขวิดตกโขหน้อ
มันเรื่องอะหยัง ก็ยังปะถามดี ๆ	จะมตายเป็นผี ข้อนเขาผัดกับโผหน้อ

(เพลง ของตกโข)

ไต่ข่อยป็นคุณหลายปั้ง	อู่ตามความจริง บ่ใจว่าอู่โว หน้อ!
ตั้งวันหากินฮับจ้าง	บ่อเกยอยู่บ้านแล้วทำกินกับผัว น้อ!เมียเจ็บใจ
ได้โผจี้เหล้า	กินตั้งแต่เมอเจ้า เขาป็นดีโมโห ฮ้อ!
ฮือเมบ่าซามงอนไต่เก่า	มันหลินไก่อกินเหล้า ปู้ดโถธรรมโมสังใจ หน้อ
แป๊ะกินเหล้า จ่ายโดยกุนป้อบอดัน	จะต๊ับแจ่งซักวันมันบ่บ่ออู่ได้ ฮ้อ
แอ้วเล่าขวัญเมจนป้อพับบ้าน	คุณหยังมาลักล่ำเป้งดีใส่ไต้ หน้อ
กินเหล้าแล้วอู่กำเก่า	มันอู่ลื้มอู่เลา เขาไก่อเมยลับโห หน้อ

(เพลง ของก่ายผัว)

จากตัวอย่างต้นจะเห็นได้ว่าในบทเพลงของได้ใช้คำ *หน้อ ฮ้อ* ลงท้ายวรรค ซึ่งเป็นลักษณะของการแต่งเพลงที่เป็นเฉพาะตัวในบทเพลงของเท่านั้น ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของเพลงของ

อีกทั้งในบทเพลงของยังได้นำชื่อบ้านต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน มาเป็นเนื้อร้องในเพลงดังเช่น

ม่วนใจ่ล้าแอ้วป่าซางโหลง สบทา สบโก้ง บ้านโปง ฉางข้าวน้อย
 ต่าจัก ต่ากิน สันตันเผ้ง ลี้อย คอนโหลง คอนน้อย หนองจืด สะโปงโหลง

หนองกืด หนองโบ หนองกืด หนองโย น้ำดิบ ไร่แดง ต้าคุ้ม ปากลอง
 หนองสะหรีก หนองคู หนองจำ บ้านกอง สาวยอง ปากบอง หละปูน
 สาวงามใจบุญ หละปูน ใหญ่กว้าง สันกำแพง บ้านแซม ป่าตาล
 สันบ่อโก สันบ่อกุด เม็งก็ บ่อโจ้ง สบเมย ขุมเงิน หมูเป็ง สี่ปาน
 หมื่นเข้า คอยแจ้ แ่วมาหลายบ้าน บ้านทา คอยคั้ง หนองซ้อย คอยแต่
 ไล่เป้น เกาะโจ้ ผดม่อนนาแก คอยคั้ง คอยแต่ ผดคอยม่อนจาง
 ก่อลงดินคอย ม่วงน้อย บ้านควาง ป่าดิน ป่าตัน ป่าตง
 บ้านเกาะ บ้านหวาย สาวบะถามท้อง เลยล่อง มาสันทางเชิง
 ป่าหกฟ้า บ้านโล่ง เขอกว้าว ตกปุง เหล่ายาว คำเหว บ้านโฮ้ง
 บ้านสันเจดีย์ บ้านโล่ง แยกส่ง บ้านดง บ่อเพิง บ้านเหล่า บ้านเอ็ง
 ห้วยสร้อย ห้วยเสือ สีเต บ้านเว้ง สันปูเลย สันเหมิง คงถายี บ้านลอง
 ป่าปู ป่าปวย ห้วยกาน คอยก่อง น้ำดิบ ห้วยแทง ม่วงโดน
 สาเลมหวาน คอยแดน หลายแถว ของพรพระเจ้า โต้นโหลง

(เพลง แอ่วเมิงของหละปูน)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในบทเพลงของนั้นได้นำชื่อหมู่บ้าน มาแต่งเป็นเพลง เช่น บ้านป่าซางหลวง บ้านสบทา บ้านโปง บ้านนางข้าวน้อย ซึ่งทำให้ผู้ที่ได้ฟังเกิดความรู้เรื่องบ้านต่างๆ ภายในจังหวัดลำพูน และเกิดความสนุกสนานไปพร้อมกัน

การประพันธ์คำร้อง

จากการศึกษาเพลงของ พบว่ามีการใช้คำที่มีผลให้งานงามขึ้น อันควรจัดเป็นศิลปะการประพันธ์คำร้องอยู่ ๓ อย่าง คือ การใช้คำซ้ำ การเล่นคำสัมผัสใน และการหลอกคำ ซึ่งจะนำเสนอไปตามลำดับ ดังนี้

๑ การใช้คำ

๑.๑ การใช้คำซ้ำ ในเพลงของ มีอยู่ในเพลง ตามตัวอย่างที่หยิบยกมาเฉพาะตอนที่มีการใช้คำซ้ำโดยตรง ดังต่อไปนี้

หันกระทงล่องลอยป็นสาย

บ่เมินเต้าไค อะหยั่งมาสันค้อย ๆ

ก็ด้อยดอกรับบ้านมาใหม่ ๆ

หนุ่มเกาหลียังอาย

(เพลงของตกลใจ)

เมื่อคืนสดเมื่อแม่จัน แสบ ๆ คั่น ๆ

เพราะถูกหมาเหวี่ยง

(เพลงหนุ่มของ)

ในเพลงของที่ยกตัวอย่างข้างต้นเป็นการนำคำที่ซ้ำกันมาซ้อนกันเข้าอีกก็ได้ แต่ความหมายจะต้องคล้ายกันใกล้เคียงกันหรือไปในทำนองเดียวกันด้วย เช่น ค่อย ๆ ใหม่ ๆ แสบ ๆ คั่น ๆ

การใช้คำซ้ำชนิดอุจารณวิลาส ในเพลงของ มีอยู่ในเพลง ตามตัวอย่างที่หยิบยกมาเฉพาะตอนที่มีการใช้คำซ้ำชนิดอุจารณวิลาส โดยตรง ดังต่อไปนี้

ลำนํายของ หื้อปี่นึ่งได้ฟัง

ผิดแผกแตกต่าง บินแบนเป็นอื่น

(เพลงตำนานของ)

จากตัวอย่างข้างต้น ในบทเพลงของพบว่ามีการใช้คำซ้ำชนิดอุจารณวิลาส จำพวกนี้ เช่น ผิดแผกแตกต่าง เป็นต้น

๑.๒ การใช้คำสัมผัสใน

๑.๒.๑ คำสัมผัสแบบ เคียง หมายถึง การสัมผัสสระสองคำติดกัน มีปรากฏอยู่ในเพลงของ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

รินน้ำแม่ทา ลุ่มน้ำทา ก็มีแต่ของ

เป็นพี่เป็นน้อง สองฝั่งน้ำแม่ทา

(เพลงของหละปูน)

เมืองน้ำใจ เมืองลำไย สายน้ำกว

โอบไหลไปสู่น้ำปิง

(เพลงบ่าวหละปูน)

บ่าวหนองด้องจ้องตาเป็นมัน

บ่าวซ่อมฮื้อหันก็ลืมนบ่ลง

(เพลงสาวน้อยป่าบาง พบนวลละออง)

ก่อกำเปงดิน ละเป็นเขตแดนเมิง ปกป้องเกิดกึ่ง จ่วยกันดูแล
 เริงระบำรำฟ้อนต้อนรับกราบไหว้ เจ้าเมิงคนใหม่ หรืญชยันคร

ลำนายของ หื้อป็น้องได้ฟัง ผิดแผกแตกต่าง บั้นแบนเป็นอื่น
 (เพลงตำนานของ)

จิบทิงจิบกว้าง สักวันนั้นคงเจอดี
 (เพลงสาวน้อยป่าพง)

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า ในบทเพลงของ ได้มีการใช้คำสัมผัสแบบ เคียง คือ การสัมผัส
 สระสองคำชิดกัน อยู่ในหลายเพลง เช่น น้อง สอง, ไหลไป, ล่องจ้อง, ฟ้อนต้อนรับ, แผกแตก เป็นต้น

๑.๒.๓ คำสัมผัสแบบ แทรกเคียง หมายถึงการสัมผัสสระเดียวกันสองคำ แต่มี
 สระอื่นหนึ่งคำมาคั่นตรงกลาง มีปรากฏในเพลงของ ดังต่อไปนี้

ขอหื้อสุข ใจ อยู่ ไป มีบุญกำหนด ของเมืองหละปูน ผู้คนอยู่ดีมีชัย
 (เพลงของหละปูน)

ก็เมื่อคืนตื่นน้ำปิงเต็มฝั่ง เดียวจะเล่าหื้อฟัง มันยังจำใน โหน้อ
 ไปแอ่วงงาน ป๊ะร้านเหล้าตอง แวะใส่ให้สอง มันคล่องเนื้อคล่องไต้เนื้อ
 (เพลงของตกโข)

หันใจอ้ายคน นี้ ตี มี อีกแต่ บ่เกยผันแป ไปอีกสาวคนใด
 อีกแต่หื้อน้อง ขอ จอง เป็นเจ้าของใจ บ่าวเมืองลำ ไย อยาก ไค่ เคียงกู่คนดี
 (เพลงบ่าวหละปูน)

ตัวอ้ายนั่งเซี้ยจ้างขอ ต้าเล่ผ่อสาวน้อยสาวจี
 บิดใจกำเดียว น้องก็เตียว ก้าย หน้า อ้าย ไป
 (เพลงสาวน้อยป่าพง พบนวนละออง)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในบทเพลงของมีการใช้ คำสัมผัสแบบ แทรกเคียง คือ
 การสัมผัสสระเดียวกันสองคำ แต่มีสระอื่นหนึ่งคำมาคั่นตรงกลาง เช่น ใจ อยู่ ไป, สอง มันคล่อง, ไย
 อยาก ไค่, ก้าย หน้า อ้าย เป็นต้น

๑.๒.๓ คำสัมผัสแบบ คู่ หมายถึง การสัมผัสอักษรที่ใช้พยัญชนะต้นตัว เดียวกันสองคำเรียงติดกัน ดังนี้

หันใจอ้ายคนนี้ที่มีฮักแต่	บ่เกยผันแป ไปฮักสาวคนใด
ฮักแต่น้อง ของจงเป็นเจ้าของใจ	บ่าวเมืองลำไยอยาก ไค่เคียง คู่คนดี
ลูกเจ้าแม่จามเทวีคนนี้	ขอถาม น้อง นางสั๊กที่ อ้ายปอจะมีสิทธิ์ไหม
ลูกเจ้าแม่จามเทวีคนนี้	ขอถามน้องนางสั๊กที่ อ้ายปอจะมีสิทธิ์ฟ่องกะหา

(เพลงบ่าวหะปุ่น)

ก็ชั่วแม่กำ มันมาผัดกับแม่	มาตั้นตั้ง หา แห ปอ ปัก ขวิดตกโขน้ำ
มันเรื่องอะหยั่ง ก็ยังบ่ถามดี ๆ	จะมตายเป็นผี ย้อนเขาผัดกับ โผน
วันเพ็ญเดือนสิบสอง	ว่าน้ำปิงนอง อยู่บนโขแยงกอย
หันกระทง ล่อง ลอย ปินสาย	บ่เมินเต้าใด อะหยั่งมาสันค้อย ๆ

(เพลงของตกโข)

๑.๒.๔ คำสัมผัสแบบ แทรกคู่ หมายถึง การสัมผัสอักษรที่ใช้พยัญชนะต้นตัว เดียวกันสองคำ แต่มีพยัญชนะอื่นมาคั่นไว้หนึ่งคำ ดังนี้

หมู่เฮาจาวของ มาจากแดนของแดนไกล	อยู่เมืองหริภุญชัย ได้เป็นสองร้อยปี
เป็นลูกเป็นหลานเจ้าแม่จามเทวี	หมู่เฮาโชค ดี ที่ ได้ เกิดเมืองหะปุ่น

(เพลงของหะปุ่น)

๑.๓ การหลាកคำ ในเพลงของมีการหลាកคำอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หมู่เฮาจาวของ มาจากแดนของแดนไกล	อยู่เมืองหริภุญชัย ได้เป็นสองร้อยปี
เป็นลูกเป็นหลานเจ้าแม่จามเทวี	หมู่เฮาโชค ดี ที่ ได้ เกิดเมืองหะปุ่น

(เพลงของหะปุ่น)

หันใจอ้ายคนนี้ที่มีฮักแต่	บ่เกยผันแป ไปฮักสาวคนใด
ฮักแต่น้อง ของจงเป็นเจ้าของใจ	บ่าวเมืองลำไยอยาก ไค่เคียง คู่คนดี

(เพลงบ่าวหะปุ่น)

อันนี้บ่ได้รู้ไว้น้อ
เจ้าเป็นของอิมอี

เดี๋ยเป็นคาย มันเล่อลายเกาหลี่
บ่เดี๋ยเป็นของตักโขน้อ

(เพลงของตักโข)

๒.๒ การสรรคำ คือการเลือกใช้คำให้สื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และอารมณ์ได้อย่างงดงาม โดยคำนึงถึงความงามด้านเสียง โวหาร และรูปแบบคำประพันธ์ การสรรคำทำได้ดังนี้

๒.๒.๑ การใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย ได้แก่

๒.๒.๑.๑. ใช้คำในภาษาไทยกลางถูกต้องตามความหมาย

ในบทเพลงของ พบว่า ได้มีการนำภาษาไทยกลางเข้ามาแต่งในเพลงด้วย เช่นคำว่า มาจากเมือง แดนไกล อยู่ หนีบุญชัย ได้ สองร้อย ปี เป็น ลูก หลาน เจ้าแม่ จามเทวี โชคดี ที่ได้เกิด ริม ริ่ม มีแต่ มากมาย เหลียว กัน ลุ่มน้ำทา ที่ นื่อง สองฝั่ง ประเพณี สืบต่อกันมา แบบนี้ ลี อำเภอบำรุง เมืองรำลึกกัน หญิง ชาย ทอผ้าฝ้าย พื้นเมือง คอนหลวง หล่องเงือก แม่แรง ได้ชื่อว่า เมืองผ้าฝ้าย อำเภอบ้านธิ ก็ อนุรักษ์ ประเพณี สืบไป บ้านกอสะเลียม บ้านแกม ห้วยยาบ ห้วยไซ เชื้อชาติ ไทย รักกันไว้ บ้านโฮ้ง พุงห้วยช้าง (เพลงของหละปูน) คนนี้ เมืองเก่า เมืองหนีบุญชัย เมืองน้ำใจ เมืองลำไย แต่ยังมีแฟน มาเคียงแขน แอบอิง จะ ไปหลง สาว คนนี้ ผันแปร ไป สาวคนใด ขอจง เป็น เจ้าของอยาก เคียง คนดี แฉว ง่าย คน หน่ายหนี ลูกเจ้าแม่ คนนี้ ขอถาม ตักที่ จะมีสิทธิ์ไหม (เพลงบ่าวหละปูน) วันเพ็ญเดือนสิบสอง อยู่บน กระทง ล่องลอย สาย ต้น เหล้า น้อย มัน เหตุการณ์ เป็น ดี โมโหก็ เมื่อคืน น้ำ เต็ม ฝั่ง เดียว จะ เล่า ฟัง ไป งาน ร้าน เหล้า แวะ มัน คล่อง นิ่ง มา ที่ บัว ลอย พอก ถึงลง พนัง น้ำ ฝัว มา กับ ตก ถาม จะ มา คาย เป็น ผี เขาหา แห ไปหมด ก็ ไปหลายกลืน น้ำ ตื่น ๆ ลึกเป็น สาม มา ก็ ยัง มาถึง ก็ มีแต่ ขี้ฝอย แหน บัว ลอย ก็ ย้อย อยู่ เต็ม ออกบ้าน มาใหม่ ๆ หนุ่มเกาหลี่ ยังอาย เป็น (เพลงของตักโข) เป็นต้น ซึ่งเป็นคำภาษาไทยกลางที่นำมาใช้ในเพลงได้อย่างผสมผสานกับคำของ

๒.๒.๑.๒ ใช้คำเมืองถูกต้องตามความหมาย ได้แก่ คำว่าตัว เป็น ป้อ อีแม่ มัน ตึง หลังก่อง ปี่ ข่อย เข็กนา อยู่หลา หมาเหยือก กั้นเตื่อะ อีนาง แฝว หน่วยบ่าเอื้องเตื่อง แลงเมือง บ่ มะเฟื่อง สด เมื่อ ตะวา แอ้ว ขี้รด แอ้ว วันขึ้น ปะ เป้นเปิด เป้นเหลื่อง วันหน้า เฮา บ่ามี ดี

ไหนดี้ เมืองเถิง หมู่อี่ปี แต่งกันฮื้อได้อาม่วน (เพลงหนุ่มของ) ซึ่งเป็นการนำเอาภาษาเมืองหรือคำเมืองมาแต่ในบทเพลงของ ทำให้ผสมผสานออกมาเป็นเพลงได้อย่างลงตัว

๒.๒.๑.๓ ใช้คำของถูกต้องตามความหมาย ได้แก่ โก้ยแพะ โก้ยโมง แส่น โป่ง ปาโมง เป็น กัน ลูโลง เกิบปันกว่าปี เป็น โท่งทำนอง ฮ้อง หื้อ ปี ได้ฮับฟัง คำเล่า คนเล่าบ่าเก่า ป้อเต่า เมืองพญา เจียงรุ่ง เมืองเจียงตุง เป้า จั่ง จั่งม้อง จั่งระฆัง ปีแฉะ ฉาบ เจ้าเมืองเจียงใหม่ แป้งเมือง ละปูน แป้งฐาน แแบกเสม ก่อคินกี้ กิ่ง ละ เป็น เมือง กิด เก่ง จ่วยกัน อัญเจิญ เมืองละโว้ โห่แทนแต่น แต่ ไคยของ ละอ่อน บ่าวสาว ตึงน้อย ตึงใหญ่ เจ้าเมือง ลำเนา ผิดเพี้ยน หละปูน คนเมือง บั้นแบน เป็น อื่น เป็นหมื่น จ่วยกันเสม ผีกลุ่ญ จุ่นเก่ง (เพลงตำนานของ) จากตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นว่าการใช้ภาษาของในบทเพลงของ ซึ่งเป็นภาษาเอกลักษณ์เฉพาะตัวของภาษาของเท่านั้น

๒.๓ การเรียบเรียงคำ พบว่าในบทเพลงของนั้น จะมีเนื้อหาสาระสำคัญอยู่ท้ายสุด เช่น “ของเมืองหละปูน ผู้คนอยู่ดีมีชัย” แต่ละวรรคมีความสำคัญเท่า ๆ กัน เช่น “มีประเพณีตาม รอยสืบต่อกันมา” “เป็นอนุรักษประเพณีสืบไป” ตลอดเนื้อหาของเพลงมีความเข้มข้นอย่างสม่ำเสมอทุกวรรค เช่น “บ้าน โส้ง ทุ่งหัวช้าง เมืองลี้กียังมีของ หมู่เฮาพี่น้องจาวของเมืองหละปูน ” เนื้อหาความเข้มข้นตลอดเนื้อหาของเพลงมีความเข้มข้นอย่างสม่ำเสมอทุกวรรค

๒.๔ การใช้โวหาร

๒.๔.๑ อุปมา (Simile) ในเพลงของมีการใช้อุปมาอยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นั่งกินเหล้า อู่แม่กำจาดดี มาฮู้คิงแท้มที่ อย่างบัวลอยเต็มหม้อ
กิดไปหมด กัดจ่น้ำไปหลายกลืน น้ำบใจตื่น ๆ ลึกเป็นสามท่วมโหนด

(เพลงของตกโข)

ผ่อหุ่นเป็นอย่างยักขี้ปู้มผ่อยังรดไม้ ห่อ! เมียเป็นนี่เซาะเยยะเวียกเยะก้าน
กิดฮอดดอนเอากันใหม่ ๆ กัน จะเตะเตียมไปก็เปรียบเหมือนรด วิกั น่อ!
อยู่กันไปเมินเข้าเมินเข้า มาเหลียวผ่อเมียเฮาเปรียบเหมือนบุริขี้โย ห่อ!

(เพลงของก้ายเมีย)

ผ่องตางหลังเหมือนลูกแม่ใบ
สถิติปีได้ข้างของอีนาง
อันบ่าวป่าอ่อนพึ่งหนี

ผ่องตางหน้าคล้ายลูกแม่ศรี
เหมือนลูกผู้ดี
เหมือนลูกดีเป็นฟ้าไปโด่ง

(เพลงสาวน้อยป่าบาง พบนวนละออง)

๒.๔.๒ อุปลักษณ์ ในเพลงของมีการใช้อุปลักษณ์ ดังต่อไปนี้

“มีประเพณีตามรอยสืบต่อกันมา

พี่น้องบ้านทาบแบบนี้ลือของหละปูน

(มันก็ยอ...ทั้งนั้น)”

“คอนหลวง หนองเจือก แม่แรง

ได้ชื่อว่าเมืองผ้าฝ้ายงามคณงามหละปูน”

(เพลงของหละปูน)

อุปลักษณ์จะไม่กล่าวโดยตรงเหมือนอุปมา แต่ใช้วิธีกล่าวเป็นนัย

ลึกเป็นสามท่อมโหนด แะใส่ให้สอง อย่างบัวลอยเต็มหู

(เพลง ของตกใบ)

จากตัวอย่างข้างต้น เห็นได้ว่า มีการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่หนึ่ง เช่น “เมืองผ้าฝ้ายงามคณงามหละปูน” เปรียบได้กับคนลำพูน ที่มีการทอผ้าฝ้ายสวยงามเปรียบกับคณงาม

“อย่างบัวลอยเต็มหู” เปรียบเทียบกับอยู่ในน้ำลึกมากจนมีดอกบัวลอยเต็มหน้าเต็มหูไป

หมด

๒.๔.๓ นามนัย ในบทเพลงของมีการกล่าวเปรียบเทียบ นามนัย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เป็นลูกเป็นหลานเจ้าแม่จามเทวี

หมู่เฮาโชคที่ได้เกิดเมืองหละปูน”

(เพลงของหละปูน)

“จะเยาะจะไค่ก้อฮายไปหลงฮักน้องหญิง

สาวลุ่มน้ำแม่ปิง แม่หญิงสาวเวียงเจียงใหม่”

“ฮักแต่น้อง ขอจงเป็นเจ้าของใจ

บ่าวเมืองลำไยอยากไค่เคียงคู่กันดี”

“ลูกเจ้าแม่จามเทวีคนนี้

ขอถามน้องนางสักที ฮ้ายปอจะมีสิทธิ์ไหม”

(เพลงบ่าวหละปูน)

“ผมเป็นลูกคนของ

ป๊อแม่ป๊อน้องอุ๊กันบู้เรื่อง”

(เพลงหนุ่มของ)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการใช้นามนัย โดยการแทนคำ เช่น หลานเจ้าแม่จามเทวี หมายถึง ลูกหลานชาวลำพูน เจ้าแม่จามเทวีแทนสัญลักษณ์ของเจ้าเมืองลำพูน ผู้สร้างเมืองลำพูน, สาวลุ่มน้ำแม่ปิง หมายถึงผู้หญิงในแถบแม่น้ำปิง, บ่าวเมืองลำไย หมายถึงผู้ชายจังหวัดลำพูน เมืองลำไย หมายถึง จังหวัดลำพูน เพราะเป็นจังหวัดที่มีคนปลูกลำไยเยอะ, ลูกคนของ หมายถึงชาวลำพูน เพราะชาวลำพูนส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายของ

๒.๔.๔ ปฏิพากย์ หรือ ปรพากย์ ในบทเพลงของมีการใช้ปฏิพากย์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ผมเป็นลูกคนของ ป๊อแม่ป๊อน้องอุ๊กันบู้เรื่อง”

(เพลงหนุ่มของ)

“จอมกษัตริย์จามเทวีเจ้าแม่

จากเมืองละโว้ โหน่นเด่นแต่

เจ้าเมืองคนใหม่ ทรูญไชยนคร

อาณาจักรเริ่มแผ่ขยาย”

(เพลงตำนานของ)

๒.๔.๕ อติพจน์ (Hyperbole) ในเพลงของมีการใช้อติพจน์อยู่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อยู่เมืองทรูญชัย ได้เป็นสองร้อยปี”

(เพลงของหละปูน)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้โวหารที่กล่าวเกินความจริง เพื่อเน้นความรู้สึก ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกที่ลึกซึ้ง

“จะเอาเมียไปขายกาดโมก้ามอ (โ้ย โ้ย โย้น้อ กันเป็นของแลกเปลี่ยนได้ จะเอาไปขายแต่ แต่)”

“เขาจะก้าเล่นปิงโก ขี้ปมผ่อยังรโดม เตะเตียมไปก็เปรียบเหมือนรวีโก้ เมียเขาเปรียบเหมือนบุรีชัยโย”

(เพลง ของก้ายเมีย)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีการเปรียบเทียบเมียของตัวเองว่าเหมือนบุหรี่

“ไอ้คำย่ำตีนไต่ไต่ เกิบจะมีดีล่ะก๊วยหนู”

(เพลงปอยหลวงบ้านวังสะแกง)

๒.๔.๖ บุคลาธิษฐาน (Personification) ในเพลงของมีการใช้บุคลาธิษฐานอยู่
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มีการกล่าวถึงสิ่งต่างๆ ที่ไม่มีชีวิต ไม่มีความคิด ไม่มีวิญญาณ

“เมืองน้ำใจ เมืองลำไย สายน้ำกวส สายน้ำปิง สาวลุ่มน้ำแม่ปิง สาวเวียงเจียงใหม่ บ่าวเมือง
ลำไย ถูกเจ้าแม่จามเทวี”

(เพลง บ่าวหะปูน)

“สันเหมือง เข็กนา ปูลูกข้าว หมาเหียง โหน่ยบะเอ็งเต็งยามาฮ่า เมืองเจิง แม่จัน”

(เพลงหนุ่มของ)

“บ้านวังสะแกง โบสถ์ วิฮาน ศาลาบาตร บุญประจำปี รำวง โคตาน สันเหมิง ศรีเต๋ นอง
หล่อง สบทา สบถ่อง ห้วยป็นจ้อย เหล่าคู่ คั่นฝั่ง คำลี้ วังผาง แม่ทา ป่าซาง บ้านปาง ป่าปู้ ปอยโหลง
หนุ่มบ้านเฮา”

(เพลงปอยหลวงบ้านวังสะแกง)

“ลำปูน เจียงใหม่ เจียงฮาย ลำนาไทย เผ่าพันธุ์ ชาวป่าชายฝั่ง เมืองพญา เจียงรุ่ง เมืองเจียงคอง
สิบสองปันนา เมืองเจียงใหม่ เมืองละปูน เพลงไทย เพลงร็อก เพลงแร็ป เซิงลาว เพลงฝรั่ง กันตรึม
เพลงลูกทุ่ง”

(เพลงตำนานของ)

๒.๔.๗ สัญลักษณ์ (symbol) ในเพลงของมีการใช้สัญลักษณ์อยู่ ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

หนูเจ้าจาวของ มาจากแดนของแดนไกล อยู่เมืองหริภุญชัย ได้เป็นสองร้อยปี
เป็นลูกเป็นหลานเจ้าแม่จามเทวี หนูเจ้าโชคดีที่ได้เกิดเมืองหะปูน

(เพลงของหะปูน)

๒.๔.๘ สัทพจน์ (Onomatopoeia) ในเพลงของมีการใช้สัทพจน์อยู่ ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

“ในรั้วในเวียงก็มีแต่ของมากมาย เหลียวผ่อตางใด ใส่กำของกันเค็ดช้าว”

(เพลงของหละปูน)

“หันกระทงล่องลอยป็นสาย บ่เมินเค้าใด อะหยังมาลั่นด้อย ๆ”

(เพลงของตกโ)

๒.๔.๙ มีความงาม ในเพลงของมีการกล่าวถึงความงาม เช่น

“หมู่เฮาโชคดีที่ได้เกิดเมืองหละปูน”

(เพลงของหละปูน)

“กราบอัญเชิญ เริงระบำรำฟ้อนต้อนรับกราบไหว้ โห่เห่นเด่นแต่ ไตยของ”

(เพลงตำนานของ)

เจิญมาแอ่ว จังหวัดหละปูน	ดินแดนเมืองบุญเจ้าแม่จามเทวี
พันสามร้อยปี มีมาก่อนนี้	อยู่สุขสบายดี โดยกันถ้วนหน้า
กราบไหว้สาพระธาตุหริภุญชัย	จุ่มอักเย็นใจได้กราบไหว้บูชา
เดินแอ่วขัวมุง บ่อท่างไถ่ดำ	ลีนค่านานา ปั้นเมืองบ้านเฮา
จุ่มอักเย็นใจ จิมไวท์อุโมงค์	ช่วยกันจรจร โลงภูมิปัญญาของไทย
หมักจากลำไย ผลไม้ปั้นบ้าน	มาสนุกสนานงานกระทงป่าชาว
ไปด้ามหนดางบ้าง โส้งโหล่งลี้	สับปะมากมีสินกำปั้นเมือง
บ่อขัดบ่อเคื่องเรื่องแอ่วเรื่องกัน	ได้ดินบนดินมีฮื้อกันมากมี
แอ่ววัดดี ๆ พระบาทห้วยต้ม	ได้ชื่น ได้ชมธรรมชาติงามตา
กราบไหว้บูชาพระพุทธบาทตากผ้า	แล้วปากันมาอุทยานแม่ปิง
ได้แอบ ได้อิง ทิวทัศน์งดงาม	ล่องเป่ลำนน้ำคอยเต่าม่วนใจ
แล้วเลยขึ้นไปมาตางแม่ทา	สับปะสินกำกะสลักมากมาย
ไปชมของดี บ้านริห้วยไซ	ตีกอล์ฟก็ได้ สนามกอล์ฟก็ตั้งมี
จิมลำไยจันดีหนองจางกันตี่ฮั่น	ชมศิลป์ ปั้นบ้าน งานลำไย หละปูน

(เพลงเจิญมาแอ่วเมืองหละปูน)

๒.๔.๑๐ ธรรมเนียมฐาน ในเพลงของมีการกล่าวถึงธรรมเนียมฐาน ดังต่อไปนี้

“มันเรื่องอะหยั่ง ก็ยังปะถามดี ๆ จะมาตายเป็นผี ย้อนเขาผิดกับโผน”

(เพลงของตกใจ)

“ป้อไท อีแม่บุญเมือง ศรีมอย เมียเก่า ป้อ แม่ ปี่ น้อง”

(เพลงหนุ่มของ)

“เมีย เฮ ตัวผม ผัว เป็น”

(เพลง ของก่ายเมีย)

“ตุ้ตุงแดง เจ้าอาวาส ไอ้คำ ไอ้ดี ปู่จ่าน หนานจู ปี่ น้อง จ้าวบ้าน”

(เพลงปอยหลวงบ้านวังสะแกง)

“พระฤาษี เจ้ามิงคนใหม่หรือฤๅ ไชยนคร”

(เพลงตำนานของ)

๒.๔.๑๑ อุปมาพิทัศน์ ในเพลงของมีการกล่าวถึงอุปมาพิทัศน์ ดังต่อไปนี้

“วันเพ็ญเดือนสิบสอง วน้ำปิงนอง อยู่บน โขแยงกอย
หันกระทล่องลอยป็นสาย บ่เมินเต้าใด อะหยั่งมาสั้นค่อย ๆ”

(เพลงของตกใจ)

เป็นการเล่าเหตุการณ์ในวันลอยกระทง

“โก้ยแพะ โก้ยโม่ง	แสนโป่งป่าโง่งบ้านร้อง
หมู่เฮาเป็นคนของ เป็นคนลื้อ	เฮานับถือกัน
ลำปุ่น เจียงใหม่ ลำปาง เจียงฮาย	สืบสายสัมพันธ์
ล้านนาไทย กว้างใหญ่ไพศาล	เป็นเผ่าพันธุ์ คนลื้อคนของ
โอ้โฮ ดูโลงผ่าน เกือบันกว่าปี	ยกยอวาที เป็นโง่งทำนอง
ลำน้าแหล่ ฮ้องแบบคนของ	หื้อปี่น้อง ได้ฮับฟัง
ฟังเพลงไทย หลากหลายรูปแบบ	เพลงร็อคเพลงแร็ป เซิงลาวเพลงฝรั่ง
เพลงร็อคกันตรึม กระหึ่มกันจ้ง	ชาวป่าชายฝั่ง ชอบฟังลูกทุ่ง
แรกเริ่มเดิมทีได้มีคำเล่า	คนเผ่าบ่าเก่า ป้อเผ่าปูลูง
จากเมืองพญามาจากเจียงรู้้ง	จากเมืองเจียงตุง สิบสองปันนา

ถูกกฎเกณฑ์ ห้อมมาเป่าจ้	จ้จ้องจ้ระงัง ปี่แนลึงฉาบ
เจ้าเมืองเจียงใหม่ กาวิละพญา	อพยพมา แป้งเม็งละปุน
รื้อยเรื่องราว สืบสาวมานาน	ลำดับเหตุการณ์ ผ่านมาหลายรุ่น
สองพระฤาษี ได้มีพระคุณ	เมตตาคารุณ แป้งฐานบ้านเมือง
เกนคนของขุคคลองล้อมรอบ	แบกเสม แบกจอบ ก่อดินกึ่ง
ก่อกำแพงดิน ละเป็นเขตแดนเมิง	ปกป้องกันกึ่ง กวักกันดูแล
โอ้อ้อ ขอกราบอัญเชิญ	เอ้อเออ ขอกราบอัญเชิญองค์ราชินี
จอมกษัตริย์จามเทวีเจ้าแม่	จากเม็งละโว้ โห้แหนแต่นแต่
ยกขบวนแห่แดนคงพงไพร	เฉลิมฉลองไถยของลือลาว
ละอ่อนบ่าวสาวตึงน้อยตึงใหญ่	เรีงระบำรำฟ้อนต้อนรับกราบไหว้
เจ้าเมืองคนใหม่ หริภุญไชยนคร	อาณาจักรเริ่มแผ่ขยาย
คุณของกระจายอยู่หลายกลุ่มก่อน	ลำนางภาษาบางวรรคบางตอน
ผิดพ้นจากแต่ก่อน สมัยโบราณ	ลำนางหละปุน ลำนางเจียงฮาย ลำปาง
หลากหลายถิ่นฐาน	ระยะเวลาผ่านมายาวนาน
คนเมิงพื้นบ้าน ผสานกลมกลืน	ลำนางของ หื้อปี่น่องได้ฟัง
ผิดแผกแตกต่าง บินแบนเป็นอื่น	อนุรักษ์ภาษาก้าวหน้ายังยืน
ลูกหลานเป็นหมื่น สืบทอดสำเนง	ช่วยกันเสม ช่วยกันสอน
หื้อละอ่อนฝึกฝนจนเก่ง	อนุรักษ์ภาษา คุณค่าสำเนง
ขอฝากบทเพลง ด้วยความหวังดี	โอ้อ้อ”
	(เพลงตำนานของ)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการสร้างเมืองลำพูน

เจิญมาแอ่ว จังหวัดหละปุน	ดินแดนเมืองบุญเจ้าแม่จามเทวี
พันสามร้อยปี มีมาก่อนนี้	อยู่สุขสบายดี โดยกันถ้วนหน้า
กราบไหว้สาพระธาตุหริภุญชัย	จุ่มอักเขียนใจได้กราบไหว้บูชา
เดินแอ่วขัวมุง บ่อห่างไก่อต้า	สินค่านานา ปั้นเมืองบ้านเฮา

จุ่มอักเย็นใจ จิมไวท์อุโมงค์	ช่วยกันจรรโลงภูมิปัญญาของไทย
หมักจากลำไย ผลไม้ปั่นบ้าน	มาสนุกสนานงานกระทงป่าซาง
ไปตามหนทางบ้างโง่งโหล่งลิ	สับปะมากมีสินค้าน่าขึ้นเมือง
บ่อจัดบ่อเคื่องเรือแฉ่วเรือกิน	ใต้ดินบนดินมีชื่อถิ่นมากมี
แฉ่ววัดดี ๆ พระบาทห้วยต้ม	ได้ชื่นได้ชมธรรมชาติงามตา
กราบไหว้ปู่เจ้าพระพุทธรูปตากผ้า	แล้วปากันมาอุทยานแม่ปิง
ได้แอบ ได้อิง ทิวทัศน์งดงาม	ล่องแม่น้ำคอดอยเต่า่วนใจ
แล้วเลยขึ้นไปมาดางแม่ทา	สับปะสินค้าน่าแกะสลักมากมี
ไปชมของดี บ้านธิห้วยไซ	ดีกอล์ฟก็ได้ สนามกอล์ฟก็ยังมี
จิมลำไยจิ้นดีหนองข้างคันทิอัน	ชมศิลปะ ปั่นบ้าน งานลำไย หละปูน
	(เพลงเชิญแฉ่วเมืองหละปูน)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการเล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในจังหวัดลำพูน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ เช่น กราบไหว้สาพระธาตุหริภุญชัย , แฉ่ววัดดี ๆ พระบาทห้วยต้ม การเลือกชมสินค้าพื้นเมือง ลำไย เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้ภาษาของในบทเพลงลูกทุ่งคำเมือง คือ เพลงกล้วยสีเปา เพลงดอกฟ้ากับหมาโก้ง และเพลงปอยหลวงวังสะแก ซึ่งเพลงปอยหลวงวังสะแก ได้มีผู้ขับร้องไว้ ๒ คน คือ ออด ไพศาล และตุ๋น-คารณ โดยนักร้องทั้งสองท่านเป็นนักร้องคนของ ทั้ง ๔ เพลงเป็นบทเพลงที่ขับร้องไว้ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยบทเพลงได้มีการใช้ภาษาของ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนของฮ้องกล้วยสีเปา , คนเมืองเป็นฮ้องกล้วยเต็ด , อีสานฮ้องอีกประเภท ว่าบะกล้วยเตด เป็นหน่วยบักหุ้ง , ปักได้ฮ้องอีกแบบหนอ ละกอกก็ถือบักหุ้ง , ภาคกลางหรือว่าในกรุง ก้วยเต็ดบักหุ้ง เป็นว่ามะละกอ

เพลง กล้วยสีเปา ของ ออด ไพศาล (๒๕๔๗)

นอกจากนี้บทเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ใช้ภาษาของ คือบทเพลงดอกฟ้ากับหมาโก้ง เป็นผลงานเพลงของออด ไพศาล ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความผิดหวังจากคนรัก ด้วยว่าตนเองเป็นคน

ยากจน และรูปไม่หล่อ คุณลักษณะดังกล่าวจึงไม่คู่ควรกับคนที่ตนเองรัก จึงไม่อยากให้หญิงสาว มาให้ความสนใจตนเองมากนัก ดังตัวอย่างเช่น

อย่างลำเหลอ อย่างลำเหลอ อย่างลำเหลอ อย่างลำเหลอ คุณอย่างอ้ายมันเหมือนคิงคอง บ่
ต้องมามองส้อมันเสกตุ๋นอ้ายคำด้อยน้อยวาสนา ข้าปิ่นจาวนา บ่มีคำคู่เคง คุณอย่างอ้ายสิ่งตึงตึงเคือ
ตึงว่าตึงเซอะบ่มีไผ่เปง เกิดใหญ่มาอ้ายบ่เกยนอนเตง นื่องปิ่นกุ่มเวง อ๋ามาฮุนฮันคุณดอย...

เพลง ดอกฟ้ากับหมาโก่ง ของ ออด ไพศาล (๒๕๔๗)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าบทเพลงปอยหลวงวังสะแกงได้มีนักร้องถึง ๒ คนได้ขับร้องไว้
ด้วยบทเพลงนี้มีความสนุกสนานแฝงอยู่ บทเพลงปอยหลวงวังสะแกงจึงเป็นที่นิยมที่นักร้องจะ
นำมาขับร้องซ้ำๆ กัน ดังตัวอย่างเช่น

แอ่วปอยหลวงบ้านวังสะแกง ตู๋ลุงแดงปิ่นเจ้าอาวาส สร้างโบสถ์ สร้างวิหาร ศาลาบาตร
นิมนต์โหวด โหมทำบุญประจำปี รำวงนำหน้าโคตาน สนุกโมทนังคิมดี ไอ้คำย่ำดินไอ้ดี เกือบจะมีดี
หละกุยหมู่ ตันเม็งลีเต๋หนองล่อง สุปทาสุปล่อง ห้วยบ้านจ้อยเหล้าคู่ ดุ่นผั่งตาลีวังผาง แม่ทาป่าซาง
บ้านปางปาปู สนุกโมทนังหน้าดู ปู่จ่าหนานจู เป็นนำสุมาโคตาน...

เพลง ปอยหลวงวังสะแกง ของ ออด ไพศาล (๒๕๔๗)

แอ่วปอยหลวง บ้านวังสะแกง ตู๋ลุงแห้วปิ่นเจ้าอาวาส สร้างโบสถ์สร้าง วิหาร ศาลา
บ้าน นิมนโหวด โหมทำบุญประจำปี รำวง นำหน้าโคตาน สนุกโมทนัง คิมดี อ้ายคำย่ำดิน อ้ายดี
เกือบจะมีดีหละกุยหมู่ แสนเหมิง ศรีเต๋ หนองล่อง สุปทาสุปล่อง โห้ยบ้านจ้อย เหล้าคู่ ดุ่นผั่ง วา
ผาง บ้านธิ บ้านทา ป่าซาง ดุ่นโหจ้าง บ้านปู สนุกโมทนัง หน้าดู ปู่จ่าน หนานจู เป็นนำสุมาโค
ตาน...

เพลง ปอยหลวงวังสะแกง ของ ตู๋ คารตี (๒๕๔๗)

จากการศึกษาบทเพลงของ พบว่ามีการใช้ภาษาของขับร้องโดยนักร้องคนเมืองที่เป็นคน
ของอยู่เพียงสองคนเท่านั้น เนื่องจากว่าทั้งสองคนเป็นคนของที่อาศัยอยู่ในเขตของจังหวัดลำพูน
โดยส่วนใหญ่ของคนของจะอาศัยอยู่ในบริเวณจังหวัดลำพูนและอำเภอต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่
บางส่วน จึงทำให้มีการใช้ภาษาของในบทเพลงลูกทุ่งคำเมืองเพียง ๒ คนเท่านั้น และจากการ
สังเกตของผู้ศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ใช้ภาษาของ พบเฉพาะในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และไม่พบ
บทเพลงลูกทุ่งคำเมืองที่ใช้ภาษาของในปีอื่นๆ ที่ศึกษา อาจจะเป็นเพราะว่าในช่วงเวลานั้นคนของ

ต้องการให้สังคมรับรู้และต้องการแสดงออกถึงควมมีตัวตน พร้อมทั้งเป็นการปลุกกระแสของคน
 ของให้คนหันมาฟังเพลงของมากขึ้น เนื่องจากว่าบทเพลงทั้งหมดที่ใช้ภาษาของจะมีจังหวะที่
 สนุกสนาน เพราะว่าด้วยนิสัยของคนเมื่อนั้นจะมีค่านิยมในความสุขสนุกสนาน และรักในความ
 บันเทิงค่านิยมในความสุขบันเทิง (สิทธิ บุตรอินทร์ , ๒๕๒๑ : ๑๒ – ๑๓)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า เพลงของนั้นจะมีการใช้โวหารที่เด่น ๆ อยู่ไม่กี่แบบ แต่ก็ใช้ได้ย่ง
 ไพเราะเหมาะสม อาจเนื่องมาจากว่า เพลงของส่วนใหญ่เป็นภาษาพูดมากกว่าภาษาเขียน ซึ่งอาจทำ
 ให้ชั้นเชิงในการใช้ภาษานั้นมองในแง่ของการร้องเพลงแบบพื้นบ้านท้องถิ่นมากกว่าจึงทำให้เพลง
 ของ ไม่ได้มีการใช้ฉันทลักษณ์หรือการใช้โวหารในการแต่งเพลงมากนัก แต่ถึงกระนั้น เพลงของก็
 ยังคงคุณค่าทางจิตใจ คุณค่าทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อให้คนรุ่นหลังได้หวนระลึกถึง และนำมาฟัง
 เพื่อไม่ให้เพลงของนั้นสูญหายไป